

מאחורי המספרים

סטנדרט בינלאומי להתמודדות רגישת-מגדר עם משבר הקורונה

תמונת מצב מס' 2 - אוקטובר 2020

על רקע משבר הקורונה, ארגונים בינלאומיים מזהירים מנסיגה של שנים אחורה בהישגים שהושגו בעשורים האחרונים בתחום של צמצום פערים מגדריים בדגש על רכישת השכלה על ידי נשים, מניעת אלימות מגדרית והשתלבות בכלכלה ובשוק העבודה. על מנת למנוע זאת נדרשת מדיניות שלוקחת בחשבון את ההשלכות השונות של מגיפת הקורונה על נשים וגברים בכל היבטי החיים. ארגונים כדוגמת האו"ם וה-OECD קוראים למגדור של אסטרטגיות ההתמודדות עם משבר הקורונה ומדינות שונות בעולם מאמצות ומיישמות קריאה זו במדיניות הכלכלית והחברתית שלהן.

גיבוש של מדיניות רגישה מגדר מצריך נתונים רגישי-מגדר
כבסיס לקבלת ההחלטות. אנו קוראות לרשויות המדינה
לאסוף ולפלח נתונים בתחומים בהם חסרים כתשתית
למדיניות מבוססת נתונים.

ארגון האו"ם לנשים פרסם
המלצה למדדים כמותיים ב-10
תחומי מדיניות¹ שבהם מדינות
צריכות להטמיע נקודת מבט
מגדרית ולתת מענה לצרכים
הייחודיים של נשים, בדגש
על נשים מקבוצות חברתיות
שונות. להלן דגשים עיקריים
להקשר הישראלי:

1 אלימות מגדרית

2 תעסוקה ופרנסה

3 נשים בשולי הכלכלה

4 עוני ודיור

5 אימהות חד-הוריות

6 זיקנה

7 צוותים רפואיים

8 ביטוח ושירותי בריאות

9 חינוך והשכלה

10 שירותי בריאות בתחום
של הריון ולידה

אלימות מגדרית

1

נשים חשופות יותר לאלימות מסוגים שונים בתוך המשפחה - פיזית, כלכלית ומינית. מגיפת הקורונה, שחייבה הסתגרות והגבלות על התנועה, העלתה את הסיכון לנשים בתוך בתיהן.

■ בחודשים מאי-יולי 2020 התקבלו כמעט 2,000 פניות למוקד 118 של משרד הרווחה בגין אלימות בין בני זוג.³

■ רצח מכוון של נשים: במהלך החודשים מרץ-אוגוסט 2020 נרצחו 14 נשים על ידי בני זוגן או בני משפחה.⁴

סך כל התיקים שנפתחו בגין אלימות כלפי נשים במשפחה בין החודשים מאי-יולי 2020 עמד על

4,700

בהשוואה ל-4,050 בתקופה המקבילה ב-2019 (עליה של 16%).²

עדיין ההערכה היא שקיים תת-דיווח משמעותי ביחס לאלימות במשפחה.

תעסוקה ופרנסה

2

נשים עובדות יותר מגברים במשרות חלקיות ובהסדרי תעסוקה פוגעניים, יש להן ייצוג יתר בקרב מקבלי/ות שכר נמוך והן מרוויחות בממוצע שכר נמוך יותר מאשר גברים.⁵ פערים אלו מתרחבים בזמן משבר. יכולתן של נשים להתפרנס נפגעת, יותר משל גברים, מסגירת מסגרות החינוך והן חשופות לפגיעה בזכויותיהן בעבודה.

תעסוקה מעורערת

באוגוסט 2020 הוגשו 265 בקשות לפיטורין בגין חוק עבודת נשים (הריון, לידה, הורות או טיפולי פוריות), לעומת 167 באוגוסט 2019.⁸

חל"ת שני או יותר

על פי נתוני שירות התעסוקה, מאז תחילת הסגר השני (19 בספטמבר 2020) נרשמו כ-94 אלף דורשי עבודה חדשים לחל"ת שני או יותר, מתוכם - 70% נשים.⁷

שיעור הנשים בקרב הנרשמים החדשים בשירות התעסוקה עמד על 56.3% בחודש אוגוסט.⁶

לנשים ייצוג יתר בכלכלה הבלתי פורמלית⁹ בכלל זה: עובדות במשק בית - בניקיון ובטיפול בילדים, חסרות מעמד, מבקשות מקלט, עובדות בזנות, ועוד. לנשים אלו גישה מוגבלת או שאין להן כלל גישה למערכת הביטחון הסוציאלי ולכן אבדן הכנסה מסכן אותן בהידרדרות נוספת ולמצבי קיצון כגון אובדן קורת גג ורעב.

על פי ההערכה, שיעור הנשים הערביות שעובדות בכלכלה הבלתי פורמלית, עומד על כ-15%. נשים אלו לא יכולות לקבל כל פיצוי עבור אובדן מקום העבודה.¹⁰

נשים בשולי הכלכלה

3

**טיפול
בבית
ובמשפחה**

בחודש יוני 2020, חלקן היחסי של נשים בעבודות הבית עמד על 61% ובעבודות הטיפול על 64% (במשקי בית בהם שני בני הזוג מועסקים).¹¹ נתונים אלו יציבים מחודש מרץ כך שבתקופת הקורונה, אין גידול במעורבות של גברים בעבודות השקופות בבית.

61%

מעבודות הבית

64%

מעבודת הטיפול

עוני ודיור

4

הסיכונים לא נשים בעוני בתקופת הקורונה גבוהים יותר (חוסר יכולת לרכוש מלאי של מוצרים חיוניים ותרופות, יכולת פחותה להישאר בסגר בבית, נגישות מצומצמת יותר לשירותים רפואיים), ונשים עניות מגברים.

בעקבות משבר הקורונה עלה ב-

11%

מספר הזכאים הממתינים לדיור ציבורי.¹³

חלקן של אימהות חד-הוריות בקרב כלל דיירי הדיור הציבורי גבוה במיוחד ועומד על כ-

¹²**47%**

נשים מהוות כ-

62.5%

ממקבלי/ות הסיוע בשכר דירה

אימהות חד-הוריות

5

נשים בראש משפחות חד-הוריות הן בסיכון גבוה יותר לעוני.

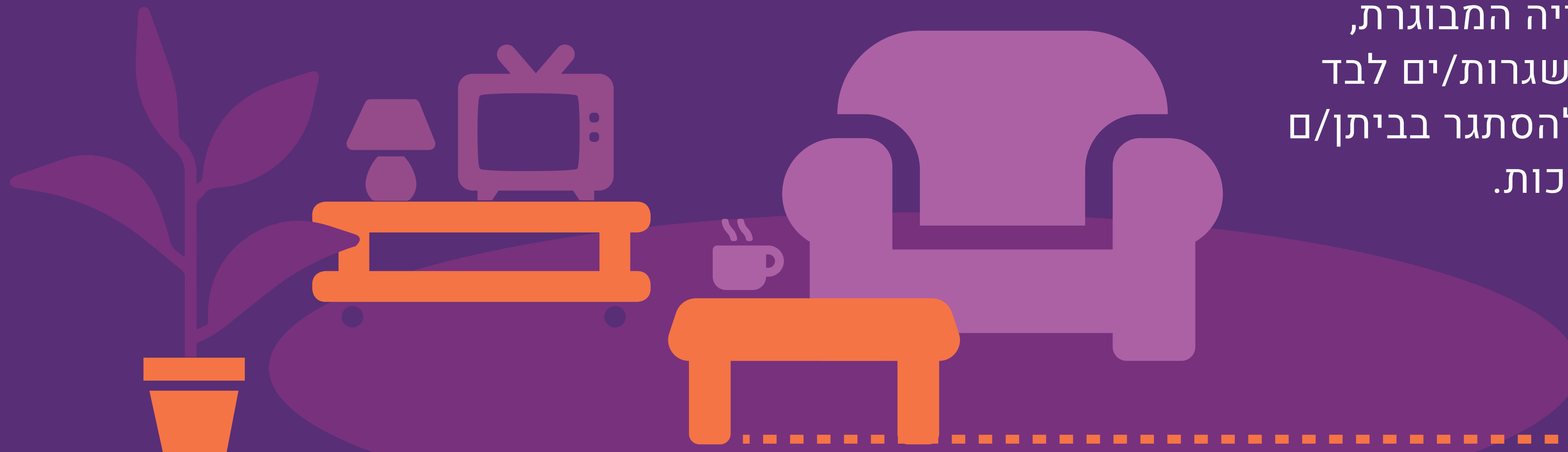

בקרב משפחות חד-הוריות (שבראשן 84% מהן עומדות נשים ב-2018) - 26% חיו בעוני עוד טרם המשבר ובעקבותיו עלה שיעורן לכ-30%.¹⁴

■ **כשליש** מהנשים בגיל 65 ומעלה חיות לבד, לעומת 12% בלבד מקרב הגברים.¹⁵

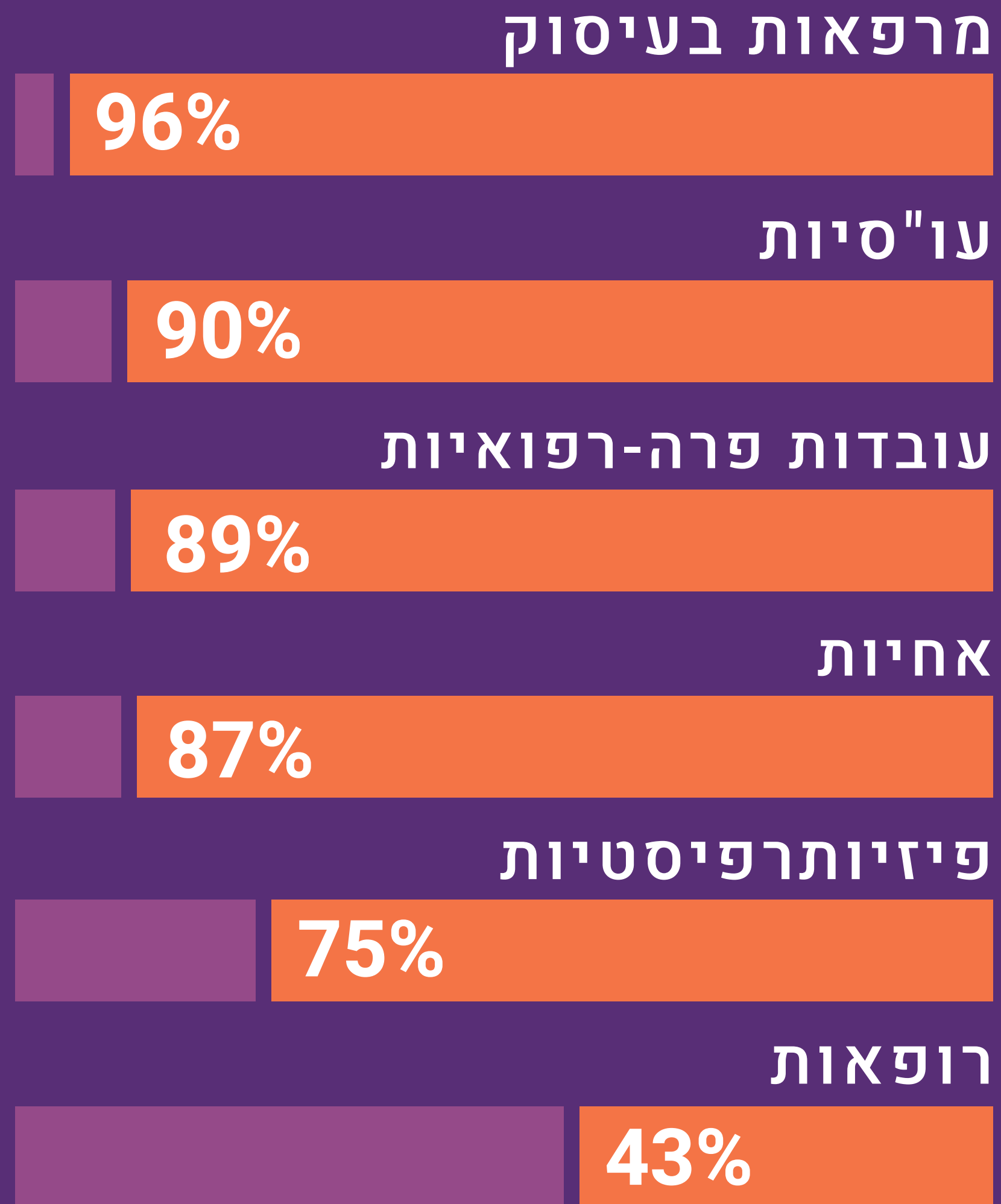
■ לנשים פנסיה נמוכה יותר משל גברים ותלות גדולה יותר בתחבורה ציבורית בגישה לטיפול ושירותים נוספים.

■ מדיניות הממשלה צריכה לתת עדיפות גבוהה לצורכי הטיפול של האוכלוסייה המבוגרת, ובמיוחד למי שגרות/ים לבד ונאלצות/ים להסתגר בביתן/ם לתקופות ארוכות.

צוותים רפואיים

7

נשים מהוות 72% מעובדי/ות מערכת הבריאות ומהוות רוב בקרב עובדים חיוניים המצויים בסיכון גבוה לחשיפה לנגיף עקב תפקידים טיפוליים וקרבה גבוהה לחולים.¹⁶

גברים

נשים

לנשים ונערות יש צרכים בריאותיים ייחודיים. בישראל קיים חוק ביטוח בריאות ממלכתי, אך עדיין הנגישות לשירותי בריאות (תרופות וטיפולים) של אוכלוסיות מסוימות היא מוגבלת, בין היתר עניות ועניים, חסרות וחסרי מעמד ומהגרי.ות עבודה.

חינוך והשכלה

9

על נשות טיפול והוראה שהן גם אימהות לילדים בגילאי הגן ובית הספר מוטל נטל כפול – הן חיוניות להוראה מרחוק ובמקביל לתמיכה וסיוע לילדות/ים שלהן.

לשיבושים במערכת החינוך השפעה מיידית על תעסוקת אמהות שנאלצות לזוטר או לצמצם את עבודתן בשכר על מנת לטפל בילדים ולתמוך בלמידה ברחוק.

נשים מהוות 76% מאנשי ההוראה. עליהן יש להוסיף את המטפלות בילדים - במעונות ובמשפחתונים ואת הסייעות בגנים, בצהרונים ובחינוך המיוחד – רובן ככולן נשים.

שירותי בריאות בתחום של הריון ולידה

10

בתקופות של משבר בריאותי, הגישה לשירותי בריאות בהקשרים של הריון ולידה מצטמצמת עקב המחסור במשאבים במערכת הבריאות, מגבלות על התנועה ומחסור במשאבים בקרב המטופלות.

הממשלה צריכה להבטיח את המשך השירותים האלה, כולל ועדות להפסקת הריון, טיפולי פוריות, ושירותי טיפת חלב בתנאים של ביטחון עבור הצוותים הרפואיים, הנשים עצמן וילדיהן.

היעדר התייחסות במדיניות לאתגרים הייחודיים עמם מתמודדות נשים יוביל
לנסיגה בשוויון המגדרי בישראל. הסטנדרט הבינלאומי המתהווה מציע מסגרת
מדיניות שלוקחת בחשבון אתגרים אלו ומן הראוי שישראל תאמצו.

לקריאת המסמך המלא

נכתב על ידי: ד"ר יעל חסון, הדס בן-אליהו, ד"ר הגר צמרת // אינפוגרפיקה: ליטל ביטון

THE HADASSAH
FOUNDATION

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

יודעת
she knows • هي تعرف

AdvaCenter مرکز أدفا
מרכז אדוה
מידע על שוויון וצדק חברתי בישראל

מקורות:

- 1 UNWOMEN - COVID-19: Emerging gender data and why it matters, June 2020
<https://data.unwomen.org/resources/covid-19-emerging-gender-data-and-why-it-matters>
- 2 משטרת ישראל, מידע אודות אלימות במשפחה וכלפי נשים וילדים. נתונים שהתקבלו ביום 17.9.2020 על בסיס בקשת חופש מידע.
- 3 משרד ראש הממשלה. מפת מדידה לצרכי נשים. יולי 2020.
- 4 עמוד הפייסבוק של פרויקט תזכור: https://www.facebook.com/HerMemorial/?ref=page_internal
- 5 צמרת-קרצ'ר הגר ואחרות, מדד המגדר 2019. מכון ון ליר בירושלים. <https://www.yodaat.org/item/publications/2HMP8Z6L> ;
דגן-בוזגלו, נוגה ויעל חסון. פערי שכר מגדריים בישראל: תמונת מצב 2020. מרכז אדוה. <https://adva.org/wp-content/uploads/2020/03/Gender-Gaps-2020.pdf>
- 6 שירות התעסוקה. דופק שוק העבודה אוגוסט 2020.
- 7 שירות התעסוקה. הודעה לעיתונות מיום חמישי, 24.09.2020
- 8 משרד ראש הממשלה. מפת מדידה לצרכי נשים. יולי ואוגוסט 2020.
- 9 International Labour Organization. 2017. Gender and the informal economy: key challenges and policy response. EMPLOYMENT Working Paper No. 236. https://www.ilo.org/employment/Whatwedo/Publications/working-papers/WCMS_614428/lang--en/index.htminternational
- 10 צוותי המומחים של המשבר - צוות נשים. השפעת משבר הקורונה על תעסוקת נשים ערביות וחרדיות. נייר עמדה מס' 1.
- 11 הרצברג-דרוקר, אפרת, מאיר יעיש וטלי קריסטל, 2020. אוניברסיטת חיפה [/https://coronavirusequality.hevra.haifa.ac.il](https://coronavirusequality.hevra.haifa.ac.il)
- 12 משרד הבינוי והשיכון. הצעת התקציב לשנת 2019
- 13 14. דה מרקר, 15.9.2020. ערב ראש השנה: מספר הממתינים לדיור ציבורי עלה; הממשלה לא העבירה תקציבים. <https://www.themarker.com/realestate/1.9157331>
- 14 אנדבלד, מירי, אורן הלר ולהב כראדי. 2020. השפעת המיתון בעקבות משבר הקורונה על רמת החיים, העוני והאי-שוויון. מחקרים לדין 133. המוסד לביטוח לאומי.
- 15 מרכז הגר - מחקר ופיתוח דיור חברתי. מבט אל אוכלוסיית הזקנים בתהליכי התחדשות עירונית, נובמבר 2017
- 16 משרד הבריאות, 2018. דוח כוח אדם במקצועות הבריאות ;
משרד האוצר, אגף שכר והסכמי עבודה. דוח שירות המדינה וגופי הביטחון לשנת 2018.